

Kulturno-povijesni spomenici grada Varaždina

Janović, Mateja

Undergraduate thesis / Završni rad

2019

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Pula / Sveučilište Jurja Dobrile u Puli**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:137:203895>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-02-03**

Repository / Repozitorij:

[Digital Repository Juraj Dobrila University of Pula](#)

SVEUČILIŠTE JURJA DOBRILE U PULI
FAKULTET ZA INTERDISCIPLINARNE, TALIJANSKE I KULTUROLOŠKE STUDIJE
PREDDIPLOMSKI STUDIJ KULTURA I TURIZAM

MATEJA JANOVIĆ

**KULTURNO POVIJESNI SPOMENICI GRADA
VARAŽDINA**

Završni rad

Pula, rujan 2019.

SVEUČILIŠTE JURJA DOBRILE U PULI
FAKULTET ZA INTERDISCIPLINARNE, TALIJANSKE I KULTUROLOŠKE STUDIJE
PREDDIPLOMSKI STUDIJ KULTURA I TURIZAM

MATEJA JANOVIĆ

**KULTURNO POVIJESNI SPOMENICI GRADA
VARAŽDINA**

Završni rad

JMBAG: 0303034845

Studijski smjer: Preddiplomski studij kulture i turizma

Predmet: Kulturno-povijesni spomenici

Znanstveno područje: humanističke znanosti

Znanstveno polje: povijest

Znanstvena grana: nacionalna povijest

Mentor: prof. dr. sc. Slaven Bertoša

Pula, rujan 2019.

IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI

Ja, dolje potpisana Mateja Janović, kandidatkinja za prvostupnicu Kulture i turizma izjavljujem da je ovaj Završni rad rezultat isključivo mogega vlastitog rada, da se temelji na mojim istraživanjima te da se oslanja na objavljenu literaturu kao što to pokazuju bilješke i bibliografija. Izjavljujem da ni jedan dio Završnoga rada nije napisan na nedopušten način, odnosno da nije prepisan iz necitiranoga rada, te ne krši bilo čija autorska prava. Izjavljujem, također, da nijedan dio rada nije iskorišten za neki drugi rad na bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili radnoj ustanovi.

Studentica

U Puli 09. rujna 2019.

IZJAVA

o korištenju autorskog djela

Ja, Mateja Janović, dajem odobrenje Sveučilištu Jurja Dobrile u Puli, kao nositelju prava iskorištavanja, da moj završni rad pod nazivom „Kulturno povijesni spomenici grada Varaždina“ upotrijebi da tako navedeno autorsko djelo objavi u javnoj internetskoj bazi Sveučilišne knjižnice Sveučilišta Jurja Dobrile u Puli te preslika u javnu internetsku bazu završnih radova Nacionalne i sveučilišne knjižnice (stavljanje na raspolaganje javnosti), sve u skladu sa Zakonom o autorskom pravu i drugim srodnim pravima i dobrom akademskom praksom, a radi promicanja otvorenoga, slobodnoga pristupa znanstvenim informacijama.

Za korištenje autorskog djela na gore navedeni način ne potražujem naknadu.

U Puli 09. rujna 2019.

Potpis

Sažetak

Tema završnog rada je Kulturno povijesni spomenici grada Varaždina. U samom radu opisan je grad Varaždin i njegova povijest te grad danas. Potom se prelazi na atrakcijsku osnovu Varaždina, kao kulturno povijesne spomenike. U tom dijelu opisuje se Stari grad, palače grada Varaždina, Dravska park – šuma, Varaždinsko groblje i znamenite kuće u Varaždinu. S obzirom da je grad Varaždin grad sa puno povijesnih spomenika, odnosno znamenitosti, u radu su Stari grad i palače pobliže opisani od povijesti pa do danas, a sakralni objekti su samo ukratko spomenuti. Od sakralnih objekata spomenuti su: Varaždinska katedrala, crkva Svetog Nikole, Kapucinska crkva, crkva rođenja Isusovog, Crkva Svetog Florijana, Franjevačka crkva, crkva Svetog Vida i na kraju najnovija crkva Dobrog Pastira.

Ključne riječi: grad Varaždin, Varaždin, Stari grad, kula, Drava, palače, crkve, parkovi

Abstract

The topic of the final paper is Cultural and Historical Monuments of the City of Varaždin. The paper describes the city of Varazdin and its history and the city today. It then moves on to the attraction base of Varaždin, as cultural and historical monuments. This section describes the Old Town, the palaces of the city of Varazdin, the Drava Park - Forest, the Varazdin Cemetery and the famous houses in Varazdin. Given that the city of Varazdin is a city with many historical monuments, that is, the Old Town and palaces are described in detail in the work from history to the present, and the sacral objects are only briefly mentioned. Among the sacral objects mentioned are: Varaždin Cathedral, St. Nicholas Church, Capuchin Church, Church of the Nativity of Jesus, St. Florian's Church, Franciscan Church, St. Vitus Church and lastly the Good Shepherd Church.

Keywords: city of Varaždin, Varaždin, Stari grad, tower, Drava, palaces, churches, parks

Sažetak pregledala: Sandra Piskač, profesorica engleskog i njemačkog jezika (Gospodarska škola Varaždin, Varaždin)

Sadržaj

1. UVOD.....	1
2. O GRADU VARAŽDINU.....	2
2.1. Povijest grada Varaždina	2
2.2. Varaždin danas	4
3. ATRAKCIJSKA OSNOVA VARAŽDINA.....	8
3.1. Stari Grad.....	10
3.2. Povijesna jezgra - Palače.....	13
3.2.1. Palača Drašković.....	13
3.2.2. Palača Patačić.....	14
3.2.3. Palača Prašinski – Sermage.....	15
3.2.4. Palača Herczer	16
3.2.5. Palača Varaždinske županije.....	17
3.2.6. Palača Erdody	18
3.2.7. Palača Patačić – Puttar	21
3.3. Dravska park – šuma	22
3.4. Varaždinsko groblje.....	23
3.5. Parkovi i šetališta	24
3.6. Znamenite kuće.....	27
4. SAKRALNI OBJEKTI U VARAŽDINU	28
4.1. Varaždinska katedrala.....	28
4.2. Crkva Svetog Nikole.....	28
4.3. Kapucinska crkva	29
4.4. Crkva Rođenja Isusovog	29
4.5. Crkva Svetog Florijana	29
4.6. Franjevačka crkva	29

4.7. Crkva Svetog Vida.....	30
4.8. Crkva Dobrog Pastira	30
5. ZAKLJUČAK	31
LITERATURA.....	33
POPIS SLIKA	36

1. Uvod

Varaždin je grad u sjeverozapadnoj Hrvatskoj smješten uz obalu rijeke Drave, povijesno, kulturno, obrazovno, gospodarsko, sportsko i turističko središte Varaždinske županije, najstarije županije u Hrvatskoj. Nalazi se na raskrižju četiriju velikih, povijesnih regija: Štajerske, Zagorja, Međimurja i Podravine.

Grad Varaždin posebnim čini njegova izuzetna spomenička i umjetnička baština s očuvanom i raskošnom baroknom arhitektonskom cjelinom povijesne jezgre. Svoj jedinstveni urbani identitet Varaždin pokazuje ne samo raskošnom baroknom arhitekturom povijesne jezgre, već i toplinom svojih skladnih trgova i romantičnih ulica. Povijesna jezgra pozornica je brojnih događanja tijekom godine. Očuvana barokna urbana cjelina bogata je spomeničkom i umjetničkom baštinom, šetnja ulicama grada otkriva brojne palače, vile, najstariju gradsku vijećnicu u Europi. Varaždin se gradio stoljećima i različiti stilski utjecaji, moda pojedinih povijesnih razdoblja, ali i želje investitora stvorile su zanimljiv i pomalo neobičan sklad flore i faune, mitskih životinja i neobičnih znakova na fasadama kuća i palača u povijesnoj jezgri.

Tema ovog rada je Kulturno povijesni spomenici grada Varaždina i obrađena je kroz pet poglavlja. Prvo poglavlje, je upravo ovo poglavlje i uvodi čitatelja u sam rad. Drugo poglavlje je poglavlje O gradu Varaždinu, koje se sastoji od dva potpoglavlja, Povijest grada Varaždina i Varaždin danas. Treće poglavlje je Atrakcijska osnova Varaždina i dijeli se na šest potpoglavlja u kojem su pobliže opisane: Stari grad, Povijesne jezgre, odnosno palače, Dravska šuma, Varaždinsko groblje, Parkovi i šetališta te znamenite kuće grada Varaždina. Četvrto poglavlje govori o sakralnim objektima u gradu, te na kraju peto i posljednje poglavlje je zaključak na sveobuhvatni rad.

2. O Gradu Varaždinu

Varaždin je iznimno povoljno geografski smješten pa ga se često naziva „sjeverozapadnim vratima Hrvatske“. Nalazi se uz desnu obalu rijeke Drave, a njegovo naseljavanje u povijesti potaknuto je značajnim prometnim pravcima koji još danas spajaju Budimpeštu sa Zagrebom i Rijekom (koridor Vb) i Ptuj s istokom Hrvatske. Varaždin je sjedište i brojem stanovnika najveći grad Varaždinske županije, a njegovo gradsko naselje se širi oko velike povijesne jezgre. Današnji brojni kulturni i povijesni spomenici svjedoče njegovoj bogatoj povijesti kroz gotovo 18 stoljeća.

Varaždin čine i njegova okolna naselja, točnije njih devet: Hrašćica, Gojanec, Jalkovec, Poljana Biškupečka, Črnc Biškupečki, Kućan Marof, Gornji Kućan, Donji Kućan i Zbelava. Prema zadnjem popisu stanovništva iz 2011. godine, grad Varaždin s gradskim naseljima ima 46.946 stanovnika.

2.1. Povijest grada Varaždina

Prvo spominjanje grada Varaždina zabilježeno je u ispravi kralja Bele III. već 1181. godine pod nazivom Garestin, a kasnijih godina se spominje ime Warasd i slične inačice tog naziva. Ime Varaždin autori gotovo uvijek izvode iz riječi mađarske riječi *var* = utvrda, odnosno *varoš* = naselje uz utvrdu.¹ U povijesti grada od važnijih godina potrebno je naglasiti 1209. godinu kada Varaždin postaje prvim slobodnim kraljevskim gradom u kontinentalnoj Hrvatskoj.

Razvijao se kao administrativno, trgovačko i obrtničko regionalno središte te je u 14. stoljeću bio neosporan centar zapadne Slavonije. Nadmašivao ga je samo Zagreb i to zbog statusa biskupskog sjedišta.² Krajem 14. stoljeća došao je pod vlast obitelji Celjski s kojima se povezuju značajniji građevinski zahvati u gradu među kojima je izgradnja fortifikacijskih objekata. Tijekom stoljeća ovdje se formirala tvrđa povezana s gradom preko lančane kule, a danas je to poznato kao Stari grad. U 17. stoljeću u

¹ Balog, Z. (2013). Gradovi kontinentalne Hrvatske: Stil grada-tragovima identiteta hrvatskih gradova. Veda. Križevci. str. 251.

² Isto, str. 252.

Varaždin dolaze na vlast članovi bogate plemićke obitelji Erdödy, koji su tada bili jedni od najmoćnijih velikaša u Ugarskoj i Slavoniji.

Pravi uzlet Varaždina bilježi se od sredine 18. stoljeća. 1767. godine grad Varaždin dobio je status glavnog grada Hrvatske, Slavonije i Dalmacije. U vrlo kratkom razdoblju gradile su se bogate i raskošne palače te građevine velikaških obitelji kao što su Erdödy, Drašković i Patačić. Život tadašnjeg Varaždina najbolje je opisao grof Adam Oršić u svojim Memoarima, nazivajući Grad malim Bečom.³ Ipak, ovo kratko razdoblje poleta grada trajalo je kratko, jer je 1776. izbio veliki požar u naseljima i predgrađima grada koji je uništio gotovo sve zgrade od gorive građe pa se samim time i prijestolnica preselila u kraljevski Gradec (Zagreb).

Nakon toga grad se počeo razvijati u novom smjeru. Naselio se novi građanski stalež i pojavili vrijedni obrtnici i trgovci. U 20. stoljeću razvijala se industrija što je dodatno potaknulo naseljavanje grada. Unatoč snažnim promjenama koje je donijela industrijalizacija i urbanizacija, grad Varaždin je uspio zadržati obilježje izrazitog grada kulture i sačuvati karakteristike središta otmjenosti nekadašnje hrvatske aristokracije.⁴ Danas je grad Varaždin, s oko 50 000 stanovnika, kulturno, prometno, upravno, ali i industrijsko središte sjeverozapadne Hrvatske te spada u gospodarski natprosječno aktivne i izvozno orijentirane dijelove Hrvatske.

Na Slici 1. je prikazan grb Grada Varaždina koji je, prema povijesnim podacima, jedan od najstarijih u Europi. Izaslanici grada Varaždina sa sobom su ponijeli grb i pečat 1464. godine u posjet kralju Matiji Korvinu. Te iste godine, Matija Korvin izdao je diplomu s grbom grada Varaždina i dopustio Varaždincima da se i dalje služe s tim grbom i pečatom. Taj oblik grba koristio se sve do 1934. godine kada je sa njega izbrisan anđeo i križ na vrhu tornja. Godine 1990. anđeo i križ na vrhu tornja ponovno su vraćeni.

³ Pavličević, D. et al. (2004). Gradovi i općine Republike Hrvatske. Nakladničko trgovačko društvo Mato Lovrak d.o.o. Zagreb. str. 141.

⁴ Isto, str. 146.

Slika 1. Grb Grada Varaždina

Izvor: Grad Varaždin. Povijest i gradski grb. URL: <https://varazdin.hr/povijest-gradski-grb/>. Pristupljeno 25. kolovoza 2019.

2.2. Varaždin danas

Varaždin, kao kulturno, prometno, upravno, ali i industrijsko središte sjeverozapadne Hrvatske spada u gospodarski natprosječno aktivne i izvozno orijentirane dijelove Hrvatske. Povoljan geografski položaj, poduzetnička tradicija te postojanje kvalitetne prometne infrastrukture snažan su doprinos potencijalu razvoja gospodarskih aktivnosti u Varaždinu.⁵ Također, tome pridonosi i dobra obrazovna struktura koju čine deset vrtića i sedam osnovnih škola, a u gradu djeluje i 13 srednjih škola te pet visokoobrazovnih institucija.

⁵ Grad Varaždin (2019). Gospodarstvo. URL: <https://varazdin.hr/gospodarstvo/>. Pristupljeno: 28. kolovoza 2019.

Na području grada Varaždina djeluje 1 836 poduzetnika⁶, a najveći broj njih se bavi trgovinom na veliko i malo. Upravo trgovačka djelatnost ima najveći udio u ukupnim prihodima u gradu Varaždinu.

Zastava Grada Varaždina, koja je vidljiva na Slici 2., sastoji se od tri crvene i dvije bijele vodoravne pruge, a omjer širine i dužine je 1:2.

Slika 2. Zastava Grada Varaždina

Izvor: URL: <https://zeljko-heimer-fame.from.hr/images/hr-vz-vz.gif>. Pristupljeno: 25. kolovoza 2019.

Prema članku 2. Statuta Grada Varaždina („Službeni vjesnik Grada Varaždina“ broj 4/14) Grad Varaždin jedinica je lokalne samouprave na području koji je utvrđen Zakonom o područjima županija, gradova i općina u Republici Hrvatskoj.

Grad Varaždin je naziv jedinice lokalne samouprave, sjedište je u Varaždinu, Trg kralja Tomislava 1, te je Grad Varaždin pravna osoba. Dan Grada Varaždina je 6. prosinca na dan Svetog Nikole, zaštitnika Grada Varaždina. Osim grba i zastave, Grad Varaždin ima i logotip koji je također pod posebnom zaštitom Grada.

⁶ Isto.

Slika 3. Logotip Grada Varaždina

Izvor: URL: <https://varazdin.hr/media/images/logo-big.png>. Pristupljeno: 25. kolovoza 2019.

Grad Varaždin ima svoju počasnu postrojbu varaždinskih građana, Varaždinsku građansku gardu čija je svrha očuvanje i njegovanje povijesnih simbola i tradicije, te obogaćivanje turističkih znamenitosti. Nadzapovjednik Varaždinske građanske garde je gradonačelnik Grada. Godine 2017. Ministarstvo kulture donijelo je Rješenje o zaštiti kulturnog dobra, te su varaždinski „Purgari“ ušli na listu zaštite nematerijalnih kulturnih dobara Republike Hrvatske.

Varaždin je poznat kao grad koji je u stalnom uspješnom promišljanju i nalaženju mogućih putova svog gospodarskog razvoja, a jedan od prepoznatih strateški razvojnih pravaca grada jest i turizam. Zbog svog povijesnog razvitka i geografskog položaja, ali i gospodarskog razvoja te njime uvjetovanih društvenih i socijalnih trendova, Varaždin je bazično destinacija – kulturnog (urbanog) turizma.⁷ Također, dobitnik je brojnih nagrada koje potvrđuju njegov turistički razvoj: Zeleni cvijet, nagrada Hrvatske turističke zajednice za najuređenije turističko mjesto kontinentalne Hrvatske (uzastopce od 2001. do 2007.); Turistički cvijet-kvaliteta za Hrvatsku, nagrada Hrvatske gospodarske komore za najbolje turističko mjesto kontinentalne Hrvatske (uzastopce od 2006. do 2010. i 2014. godine) i Srebrni cvijet Europe, nagrada za postignutu razinu kvalitete (2011.godine). New York Times je 2014. godine uvrstio

⁷ Isto.

Varaždin u 52 svjetske destinacije koje vrijedi posjetiti, a proglašen je i najboljim gradom za život u Hrvatskoj 2017. godine.

Zasluzno bogatoj povijesti i sačuvanoj baštini, Varaždin danas nosi brojne nadimke, a svakako najpoznatiji je barokna prijestolnica Hrvatske ili pak grad baroka. Također, zahvaljujući očuvanoj arhitekturi te brojnim palačama koje ga još danas krasi mnogi ga nazivaju i malim Bečom. Osim palača, grad posjeduje bogatu sakralnu baštinu koja se sastoji od jedanaest crkava, tri samostana i katedrale pa je tako dobio nadimak grad zvonika. Grad je poseban po tradiciji života i rada njegovih stanovnika pa se može čuti da je Varaždin grad bicikala, kulture, glazbe i cvijeća, ali i grad u kojem spavaju anđeli.

Prvenstveno, grad Varaždin svoj razvoj turizma temelji na bogatoj povijesti i brojnim spomenicima koji tome svjedoče. Budući da je današnja potražnja sve zahtjevnija te se želje i potrebe turista mijenjaju, tako se i ponuda prilagođava turistima. Uz već postojeće resurse i atrakcije, turisti traže dodatne sadržaje, nešto što će im pružiti doživljaj. U skladu s time Varaždin pokušava unutar kulturnog turizma razvijati brojne manifestacije koje će zadovoljiti turiste i zadržati ih što dulje u destinaciji, a s druge strane i potaknuti njihovu potrošnju.

Zbog brojnih mogućnosti koje pruža grad Varaždin, Grad Varaždin u suradnji s Turističkom zajednicom grada izradili su nekoliko temeljnih dokumenata strateškog karaktera od kojih je najvažniji Strateški plan razvoja turizma Grada Varaždina do 2020. godine koji postavlja načela, viziju, ciljeve i koncepciju daljnjeg razvoja turizma Varaždina.

3. Atrakcijska osnova Varaždina

Turističke atrakcije su temeljni turistički resursi svake turističke destinacije, koji određuju i uvjetuju njezinu turističku ponudu te razvoj turizma uopće. Njihova bit određena je turističkim potrebama, motivima i aktivnostima. Sve turističke atrakcije snažno su prostorno obilježene, bez obzira jesu li same dio prostora ili je njihova pojavnost strogo prostorno određena.⁸

Grad Varaždin smješten je u sjeverozapadnom dijelu Hrvatske na desnoj obali rijeke Drave, a nastao je u srednjem vijeku uz županov dvor. Dugi niz stoljeća bio je značajno prometno mjesto zahvaljujući svojem zemljopisnom položaju. Upravo takav položaj zaslužan je za razvoj grada koji je postao jedan od najznačajnijih gradova kontinentalne Hrvatske te grad bogatog europskog civilizacijskog nasljeđa. Pripada među najljepše i najočuvanije barokne gradove Hrvatske te je vodeće gospodarsko i kulturno središte na području Varaždinske i Međimurske županije.⁹

Grad Varaždin poznat je kako u Hrvatskoj tako i na području regije, kao grad koji je na uspješnom putu svog gospodarskog razvoja, a jedan od strateških razvojnih pravaca grada je i turizam. Zbog geografskog položaja, povijesnog razvitka i gospodarskog razvoja, Varaždin je bazično destinacija kulturnog turizma. Također, jedna je od najposjećenijih turističkih destinacija kontinentalne Hrvatske, a trajna ulaganja u gospodarski razvoj, komunalnu infrastrukturu i društveni standard čine ga svake godine sve kvalitetnijom turističkom destinacijom.¹⁰

Turizam se u Varaždinu temelji na tradiciji, kulturi i očuvanju kulturne baštine, kao i na prirodnim ljepotama i sadržajima za zabavu i slobodno vrijeme. Većina gradskih znamenitosti smještena je u povijesnoj gradskoj jezgri, a od prepoznatljivih kulturnih atrakcija grada ističu se Stari Grad, Gradska vijećnica, kompleks starih samostana, gradske palače, Varaždinsko groblje, parkovi i šetališta te Dravska park – šuma.

⁸ Kušen, E. (2012). Turistička atrakcijska osnova. Institut za turizam. Zagreb. str. 26.

⁹ Pavličević, D. et al. (2004). Gradovi i općine Republike Hrvatske. Nakladničko trgovačko društvo Mato Lovrak d.o.o. Zagreb. str. 136.

¹⁰ Grad Varaždin. (2019). Turizam. URL: <https://varazdin.hr/turizam/>. Pristupljeno: 30. kolovoza 2019.

Također, valja spomenuti i Glazbenu školu, tradicionalne obrtničke proizvode, Gradsku tržnicu i tradiciju uzgoja cvijeća, nadaleko poznati varaždinski klipčić te gradske kavane i mnoge druge turističke atrakcije. Isto tako ističu se i brojni muzeji, a to su Gradski muzej Varaždin s poznatom Entomološkom zbirkom, Galerijski centar Varaždin, Muzej hrvatskog vatrogastva, Galerija „Zlatni anđel“, Galerija K10 te Muzej anđela. Prirodne ljepote grada uglavnom se vežu uz rijeku Dravu, Varaždinsko jezero, jezero Motičnjak te područje uz potok Zbel. Što se tiče sportsko rekreacijskih sadržaja mogu se izdvojiti Gradski bazeni Varaždin, Gradski stadion Varaždin i stadion Sloboda, Sportsko – rekreacijski centar „Aquacity“, Paintball centar Drava, brojne biciklističke staze te novoizgrađena Gradska sportska dvorana. Uz sve navedene atrakcije posebno se ističu dvije najveće kulturno – turističke manifestacije, Špancierfest i Varaždinske barokne večeri.¹¹

Varaždin je zapravo glavni grad Varaždinske županije koja povijesno, običajno i aktualno ima dosege u kulinarstvu. Nadaleko su poznate trpeze plemića i jela od divljači. Neka od najpoznatijih tradicionalnih jela su varaždinski klipčići, štrukli, zlevke, purica s mlincima, varaždinsko kiselo zelje, hajdina kaša, krvavice, čvarci, svježi kravljji sir te bućino ulje. Osim po vrsnim jelima i receptima, Varaždinska županija može se pohvaliti i vrhunskim kuharima koji su osvojili vrijedne trofeje na različitim natjecanjima. Važno je spomenuti i uzgoj vinove loze koja u tom kraju seže daleko u rimsko doba, a uz vino su povezana i dva tradicionalna običaja Vinčekovanje i Martinje. Osim vina, ističu se i tradicionalna alkoholna pića medica i žganica.¹²

Vezano uz gastronomsku ponudu grada važno je spomenuti da Varaždin obiluje vrsnim restoranima kao što su restoran Palatin, Raj, Turist, Angelus, Verglec, Garestin, Santa Maria i mnogi drugi.¹³

¹¹ Razvojna agencija Sjever DAN d.o.o. (2016). Strategija razvoja Grada Varaždina do 2020. godine. URL:

https://varazdin.hr/upload/2016/12/strategija_razvoja_grada_varazdina_do_2020_godine_584e471f6d4f.pdf. Pristupljeno 30. Kolovoza 2019.

¹² Turistička zajednica Grada Varaždina. (2019). Gastro. URL: <https://www.tourism-varazdin.hr/gastro/>. Pristupljeno: 30. kolovoza 2019.

¹³ KlikCup. (2019). Restorani Varaždin. URL: <https://www.klikcup.com/hr/restorani/hrvatska/varazdin>. Pristupljeno: 30. kolovoza 2019.

Varaždin je dobitnik brojnih nagrada koje potvrđuju njegov turistički razvoj, a 2014. godine proglašen je i najboljom kontinentalnom turističkom destinacijom na Danima hrvatskog turizma u Opatiji. Iste godine, *The New York Times* uvrstio je Varaždin u 52 svjetske destinacije koje vrijedi posjetiti, a Hrvatska turistička zajednica je festival Špancirfest uvrstila u top 10 hrvatskih turističkih događanja.¹⁴

3.1. Stari Grad

Stari grad, odnosno varaždinska feudalna utvrda najznačajnija je povijesna građevina Varaždina. Točan datum nastanka utvrde nije poznat. Na temelju pisanih dokumenata iz 1181. godine pretpostavlja se da je postojao u 12. stoljeću kao utvrđeni dvor ili tvrđava. S time da se misli, da je možda postojao i ranije, jer su župani stolovali u takvim utvrdama.¹⁵

Dio Starog grada, četverouglasta kula najstariji je dio. Temelji su ukopani više od dva metra ispod današnje razine. Ostali dijelovi su tijekom vremena dograđivani, preuređivani ili pregrađivani. Vlasnici Starog grada često su se mijenjali, a u posjed su dolazili kupnjom, poklonom ili pravom naslijeđa. Godine 1181. župan je bio Bela, a iza njega Mutimir.¹⁶

Godine 1209. Varaždin je proglašen slobodnim kraljevskim gradom. Iz tog vremena spominju se kao najpoznatiji vlasnici grofovi Celjski. Tijekom 15. i početkom 16. stoljeća vlasnik je Ivaniš Korvin, zatim Juraj Brandenburg, te Ivan Ungnad. Od 1607. godine vlasnici postaju grofovi Erdödy. Od 1446. godine Varaždin kao naselje sve se više počinje štititi od nasilja i ratnih pohoda, dobiva utvrđenja - zemljane bedeme, grabišta i drvene palisade. U 15. stoljeću grad Varaždin sve se više razvija i u grad dolazi sve više trgovaca i obrtnika.¹⁷

¹⁴ Grad Varaždin. (2019). Turizam. URL: <https://varazdin.hr/turizam/>. Pristupljeno: 30. kolovoza 2019.

¹⁵ Zajednica Hrvata u Republici Makedoniji, Ogranak Kumanovo. (2010). Stari grad Varaždin. URL: <https://www.zhrmku.org.mk/hrvatska-kulturna-bastina/stari-gradovi-ka%C5%A1teli/sjeverna-hrvatska/stari-grad-varazdin>. Pristupljeno: 30. kolovoza 2019.

¹⁶ Isto.

¹⁷ Isto.

Pojavom opasnosti od Turaka u 16. stoljeću Varaždin dobiva novi značaj i postaje glavna tvrđava slavonske granice. Godine 1516. kralj Ludovik II oslobađa Varaždince od daća uz uvjet da novac daju za gradnju utvrđenja. U grad dolaze graditelji koji po planovima utvrđuju tvrđavu koja je proširena novim okruglim kulama. Podižu se nasipi i kopaju grabišta koja se ispunjavaju vodom. Obrambeni značaj Varaždin prestaje imati krajem 16. stoljeća te u 17. stoljeću. Stari grad prestaje biti vlasništvom obitelji Erdödy 1925. godine, kada se prostor počinje preuređivati za Gradski muzej.

Godine 1925. u Starom gradu otvoren je Gradski muzej Varaždin, kao počast milenijske obljetnice hrvatskog kraljevstva, a u njegove prostore smještene su zbirke najstarijeg kulturno - povijesnog odjela. Danas se u 40 – ak muzejskih prostorija mogu vidjeti zbirke cehovskih predmeta, namještaja, oružja, slika, povijesnih portreta, satova, porculana i stakla. Posebnu vrijednost imaju zbirke s predmetima iz ostavštine političara i književnika Ivana Kukuljevića Sakcinskog te jezikoslovca Vatroslava Jagića.¹⁸

Izvana Stari grad je neosvojiva vojnička utvrda okružena dvostrukim opkopima u kojima se nalazio kanal rijeke Drave, bedemima na kojima su nekad bili kupani topovi te zidovima debelim na pojedinim mjestima i do 2,5 m.¹⁹

Iznutra Stari grad je renesansna aristokratska palača. Danas se u čitavom Starom gradu nalazi Gradski muzej Varaždin. Gradski muzej Varaždin utemeljen je na poticaj Varaždinskoga muzealnog društva i svečano otvoren za posjetitelje 1925. godine, u svega nekoliko soba Starog grada. Prvotni postav sačinjavali su predmeti prispjeli u novootvoreni Muzej ponajviše kao donacije poznatih varaždinskih obitelji.

Tijekom godina obogaćivale su se, kako brojem tako i raznorodnošću, muzejske zbirke te danas Gradski muzej Varaždin čine specijalizirani odjeli: Arheološki, Povijesni, Kulturno-povijesni, Etnografski i Entomološki. Muzejski odjeli danas su smješteni u

¹⁸ Turistička zajednica Grada Varaždina. (2019). Stari grad. URL: <http://www.tourism-varazdin.hr/stari-grad/>. Pristupljeno: 30. kolovoza 2019.

¹⁹ TZ Varaždinske županije. (2018). Stari grad Varaždin. URL: <https://www.turizam-vzz.hr/istrazite/muzeji-i-zbirke/280-stari-grad-varazdin>. Pristupljeno: 30. kolovoza 2019.

nekoliko građevina spomeničke vrijednosti, u samoj povijesnoj jezgri grada: gotičko-renesansnoj utvrdi Stari grad, baroknoj palači Sermage, klasicističkoj palači Hercer te Kuli stražarnici u kompleksu Staroga grada.

Slika 4. Stari grad Varaždin

Izvor: TZ Varaždinske županije. (2018). Stari grad Varaždin. URL:
<https://www.turizam-vzz.hr/istrazite/muzeji-i-zbirke/280-stari-grad-varazdin>.

Pristupljeno: 30. kolovoza 2019.

U sklopu muzejskih odjela trenutno su uređena četiri stalna muzejska postava i to: Kulturno-povijesni odjel u Starom gradu, Entomološkog u palači Hercer te Galerija starih i novih majstora u palači Sermage, a u pripremi je i skoro otvaranje stalnog postava Arheološkog i Povijesnog odjela u prostoru palače Hercer.

3.2. Povijesna jezgra - Palače

U arhitekturi grada posebno se ističu brojne palače te vrijedne kuće i vile. Među najznačajnijima je dvokatna palača Patačić, izgrađena u 18. stoljeću, a smatra se najvrjednijom rokoko palačom u Varaždinu i Hrvatskoj. Posebno valja spomenuti i palaču Drašković, u kojoj je zasjedao Hrvatski sabor, palaču Prassinsky-Sermage izgrađenu najvećim dijelom u baroknome te palaču Herczer u kasnobaroknome i klasicističkome stilu, kao i palaču Erdödy-Patačić u stilu marijaterezijanskoga baroka u kojoj je trenutno smještena varaždinska Glazbena škola. Na popisu značajnijih kuća i vila nezaobilazna je kuća Ritz-Friedrich smještena na uglu Trga kralja Tomislava, glavnoga varaždinskog trga, i Franjevačkoga trga. Kuća se ubraja među najznačajnije objekte grada iz 16. stoljeća. Vila Müller-Bedeković, izgrađena nasuprot gradskome perivoju, važan je primjer klasicističke arhitekture sa skladnim stupovima i zavojitim stubama s obje strane objekta. U njoj je trenutno smješten Odjel za djecu i stranu literaturu Gradske knjižnice. U užoj gradskoj jezgri od velike je važnosti i rodna kuća Ivana Padovca, poznatoga varaždinskog skladatelja i gitarista, iz 18. stoljeća. Njezinim se prostorima trenutno koriste Turistička zajednica grada Varaždina te Turistički informativni centar.²⁰

3.2.1. Palača Drašković

Palača Drašković je smještena na glavnom gradskom trgu, a njezino postojanje na tom mjestu zabilježeno je u 16. stoljeću kada se na sadašnjem mjestu palače nalazila kuća u vlasništvu obitelji Drašković. Godine 1756. nastanjuje je grof Franjo Nadasdy te Varaždin postaje glavni grad Kraljevine. U palači je zasjedao Hrvatski sabor, a od 1767. godine sjedište je Kraljevskog namjesničkog vijeća.²¹

²⁰ Gotal L. (2014). Kulturno značenje grada Varaždina. Radovi Zavoda za znanstveni rad HAZU Varaždin. str. 575.

²¹ Palače Varaždina. (bez. d.). Palača Drašković. URL: <https://ajaz0707.wordpress.com/erdody/palaca-draskovic/>. Pristupljeno: 02. rujna 2019.

Slika 5. Palača Drašković

Izvor: Palače Varaždina. (bez. d.). Palača Drašković. URL:

<https://ajaz0707.wordpress.com/erdody/palaca-draskovic/>. Pristupljeno: 02. rujna 2019.

3.2.2. Palača Patačić

Palača Patačić je sagrađena 1764. godine, a smatra se najvrjednijom rokoko palačom u Varaždinu, ali i u cijeloj Hrvatskoj. Nalazi se u samom centru grada. Tijekom 18. stoljeća bila je dom obitelji Patačić te je središte kulturnog i društvenog života grada. Nakon financijskog sloma iste obitelji, palača je mijenjala brojne namjene. Potkraj 90-ih godina prošlog stoljeća došlo je do temeljite obnove rekonstrukcije te su pronađene vrlo lijepe zidne slike koje su nekad služile kao dekoracija.²²

Pronađene zidne slike, danas su djelomično sačuvane na prvom i drugom katu, a prikazuju scene iz života s kraja 18. stoljeća. Palaču krasi vrlo lijepi erker s pogledom

²² Palače Varaždina. (bez. d.). Palača Patačić. URL: <https://ajaz0707.wordpress.com/erdody/palaca-patacic/>. Pristupljeno: 02. rujna 2019.

na Gundulićevu ulicu, Trg kralja Tomislava i Franjevački trg. U dvorištu palače vidljive su vrlo dekorativne drvene grede koje nam dočaravaju Varaždin sredine 18. stoljeća.

Slika 6. Palača Patačić

Izvor: Palače Varaždina. (bez. d.). Palača Patačić. URL:

<https://ajaz0707.wordpress.com/erdody/palaca-patacic/>. Pristupljeno: 02. rujna 2019.

3.2.3. Palača Prašinski – Sermage

Palača Prassinsky – Sermage zauzima središnju poziciju na trgu Miljenka Stančića. Sagradio ju je barun Franjo Prašinski, vrhovni carinar Hrvatske, no kasnije prelazi u vlasništvo obitelji Sermage. Sagrađena je u baroknom stilu oko 1684. godine, a oko 1759. godine je preuređena u rokoko stilu. Od 1947. godine u palači se nalazi stalni postav Galerije starih i novih majstora. Većina slika došla je poslije II. svjetskog rata, a među najvrjednijim su Žitna madona iz 15. stoljeća, slika Rubensove škole te ulja koja pripadaju Canalettovoj školi.²³

Palača je obnovljena 1981. godine. Danas ta palača služi kao muzej – Galerija starih i novih majstora te Arheološki odjel. Jedna je od najstarijih palača u gradu, tlocrtom je oblika slova L, a glavno pročelje obogaćeno je reprezentativnim portalom i balkonom

²³ Palače Varaždina. (bez. d.). Palača Prašinski - Sermage. URL: <https://ajaz0707.wordpress.com/erdody/prasinski-sermage/>. Pristupljeno: 02. rujna 2019.

iznad te se smatra najranijim primjerom baroknoga portala koji nosi balkon u Hrvatskoj.²⁴

Slika 7. Palača Prašinski – Sermage

Izvor: Palače Varaždina. (bez. d.). Palača Prašinski - Sermage. URL: <https://ajaz0707.wordpress.com/erdody/prasinski-sermage/>. Pristupljeno: 02. rujna 2019.

3.2.4. Palača Herczer

Palača Herczer je klasicistička palača koja je sagrađena 1791. godine, a na kamenom portalu isklesan je grb obitelji Herczer. Obitelj Herczer je u 18. stoljeću zahvaljujući poštanskim poslovima postala jedna od najbogatijih te je kupila plemstvo. Danas je u palači smještena Entomološka zbirka varaždinskog gimnazijskog profesora Franje Koščeca. Zbirka je predstavljena pod nazivom „Svijet kukaca“, a prikazuje biologiju kukaca na otprilike 4500 izložaka.²⁵

²⁴ Isto.

²⁵ Palače Varaždina. (bez. d.). Palača Herczer. URL: <https://ajaz0707.wordpress.com/erdody/palaca-herczer/>. Pristupljeno: 02. rujna 2019.

Slika 8. Palača Herczer

Izvor: Palače Varaždina. (bez. d.). Palača Herczer. URL:
<https://ajaz0707.wordpress.com/erdody/palaca-herczer/>. Pristupljeno: 02. rujna
2019.

3.2.5. Palača Varaždinske županije

Palača Varaždinske Županije ili Županijska palača je sagrađena 1768. godine u rokoko stilu prema projektu graditelja Jakova Erbera, a carica Marija Terezija dala ju je izgraditi upravo za potrebe županije. S obzirom na to da je stradala u požaru 1776. godine, nakon nekoliko obnova izgubila je prvotna obilježja. U originalno stanje vraćena je velikim restauratorskokonzervativnim zahvatima započetim 2001. godine. Trenutno, palača je sjedište Varaždinske županije, a na zabatu zgrade nalazi se grb Varaždinske županije kojeg je odredila kraljica Marija Terezija 1763. godine.²⁶

²⁶ Palače Varaždina. (bez. d.). Županijska palača. URL:
<https://ajaz0707.wordpress.com/erdody/zupanijska-palaca/>. Pristupljeno: 02. rujna 2019.

Slika 9. Županijska palača

Izvor: Palače Varaždina. (bez. d.). Županijska palača. URL: <https://ajaz0707.wordpress.com/erdody/zupanijska-palaca/>. Pristupljeno: 02. rujna 2019.

3.2.6. Palača Erdody

Palaču Erdody podigla je istoimena grofovska obitelj polovicom 18. stoljeća čiji ulaz krase kamene portale izrađene u rokoko stilu. Palača je smještena izvan gradskih zidina na Kapucinskom trgu. Polovicom 19. stoljeća preuređena je za potrebe „Kapucinske vojarnje“, a radove je vodio varaždinski majstor Franciscus Arnold.²⁷

Jednokatna ugaona palača, na zapadnoj strani trga, glavnim pročeljem okrenuta prema istoku. S obzirom na to da potječe iz druge polovice 18. stoljeća i ubraja se među najskladnije primjere marijaterezijanskog baroka na području sjeverozapadne Hrvatske. Tlocrtni je raspored u obliku slova „L“. Glavno pročelje ima 17 prozorskih osi u I. katu, od kojih su 1. i 2., 13. i 14. položene u dva pobočna rizalita, a 7., 8. i 9. os u

²⁷ Palače Varaždina. (bez. d.). Palača Erdody. URL: <https://ajaz0707.wordpress.com/erdody/palaca-erdody/>. Pristupljeno: 02. rujna 2019.

jače izvučenom srednjem dijelu. U rizalitu je bogato razveden i ukrašen kameni portal. Pobočni su rizaliti završeni trokutnim, a središnji svedenim zabatom. Ploha zida prizemnog dijela palače obrađena je u vodoravnoj rustici. Prizemni prozori imaju jednostavno profilirane okvire. Istaknuti kordonski vijenac dijeli prizemlje od I. kata, koje je pilastrima podijeljeno u polja. Prozori I. kata visoki su pravokutnici jednostavnih okvira, s izvučenim klupčicama, ukrašenih parapetima, te s trovršnim natprozornicima: polukružnim, prekinutim i slomljenim natprozornikom. Potkrovni vijenac, koji obuhvaća oba pročelja, jest profiliran. Južno pročelje ima osam prozorskih osi u prizemlju i na I. katu. U prizemlju, u 1. i 8. osi prozori su zazidani. U I. katu, 6. i 8. osi obrada pročelja povodi se za glavnim pročeljem, samo su svi natprozornici u I. katu polukružni, a u svim parapetima pravokutne uklade. Na jugoistočnom uglu krovnog sljemena očuvan je barokni buzdovan.²⁸

Očuvan je raspored prostora sa svođenim prizemljem. Prigodom adaptacije 1960. u velikoj su dvorani prizemlja presvučeni izvorni kameni stupovi mozaikom od grubog šljunka. Wissert o toj palači piše sljedeće: *„Marija Magdalena grofica Nädasy-Drašković kupila je 1700. zemljište za gradnju kapucinskog samostana. Kao sjeverni mu susjed spominje se Gatthany. Nije li to, može bit krivo pisano umjesto Batthiany? Erdödy su poslije naslijedili od Batthiyana jednu kuću u Varaždinu, ali se zasad ne zna gdje je ona zapravo bila. Možda na mjestu dosadašnje vojarnje Zrinjski? Ovu smo uvijek pripisivali grofovima Patačić. To treba donekle ispraviti. Sagradili su je Erdödy i ona im je služila kao reprezentativni dom u doba kad su toliki naši aristokrati imali svoje kuće u gradu. Istom godine 1810. prodaje Ivan grof Erdödy ovu kuću za 16.000 fl. Franji pl. Bedekovichu, dvorskom referendaru i Fridriku grofu Patačiću. Ovaj je kasnije preuze sam, a kamko je bio posljednji svog roda, dođe i ona u ostavštinu porodice Patačić.“*

Posljednja od roda Patačića, Eleonora, udovica Ivana Patačića, umrla je 1834. godine, izvršiteljem oporuke i upraviteljem zaklade imenovala je Antuna pl. Kukuljevića-Sakcinskog, a budući da se on zahvalio, uprava zaklade povjerena je županijskom

²⁸ Glazbena škola Varaždin. (2019). Palača Erdody Patačić. URL: <https://glazbena.hr/palaca-erdody/>. Pristupljeno: 02. rujna 2019.

blagajniku. Imanje koje se sastojalo od dviju palača u Varaždinu i dijela zaklade prodano je na javnoj dražbi 1860. godine. Tada je na dražbi prodana i palača Erdödy-Patačić na Kapucinskom trgu. Kupila ju je 1860. godine Gradska općina za ukonačenje vojske. Toj je svrsi palača služila sve do 1945. godine, kada postaje Dom Jugoslavenske narodne armije. Godine 1850. izradio je Bogomir Siegert, zajedno s Franjom Arnoldom i Franjom Graguschnikom plan prenamjene i povećanje palače za vojarnu.²⁹

Trenutno traje postupak izrade dokumentacije koja će uključivati rekonstrukciju dvorišne zgrade u kojoj je do nedavno bio Caritas Varaždinske biskupije, uključujući uređenje dvorišta te rekonstrukcije sustava energetske obnove cijelog bloka.³⁰

Slika 10. Palača Erdody

Izvor: Palače Varaždina. (bez. d.). Palača Erdory. URL:

<https://ajaz0707.wordpress.com/erdody/palaca-erdody/>. Pristupljeno: 02. rujna 2019.

²⁹ Isto.

³⁰ Isto.

3.2.7. Palača Patačić – Puttar

Na današnjem prostoru palače Patačić – Puttar nekad su se nalazile tri zgrade koje su vješto povezane u jednu palaču. Gradnju je oko 1745. godine izvodio Josip Hank. U drugoj polovici 18. stoljeća palača je uređena kao jednokatna ugaona kasnobarokna zgrada s dodacima klasicizma. Na strani istočnog pročelja ističe se kameni portal s bogatom dekoracijom i grbom, a na uglu, na prvom katu ističe se ugaoni erker. Zanimljivo je to što se s jedne strane palače vide sva obilježja kasnog baroka, a s druge strane prepoznatljiva obilježja klasicizma. Iako se u neposrednoj blizini palače nalazio južni ulaz u grad, plemstvo gradi svoje palače izvan gradskih zidina.³¹

Slika 11. Palača Patačić – Puttar

Izvor: Palače Varaždina. (bez. d.). Palača Patačić – Puttar. URL: <https://ajaz0707.wordpress.com/erdody/patacic-puttar/>. Pristupljeno: 02. rujna 2019.

³¹ Palače Varaždina. (bez. d.). Palača Patačić – Puttar. URL: <https://ajaz0707.wordpress.com/erdody/patacic-puttar/>. Pristupljeno: 02. rujna 2019.

3.3. Dravska park – šuma

Dravski park obuhvaća šumsko područje u sjevernom dijelu grada Varaždina koji se nalazi između prirodnog toka rijeke Drave na sjeveru, Bombellesove pruge na jugu, prostora Kinološkog društva Varaždin na zapadu i javne ceste Varaždin – Čakovec na istoku. Područje je zaštićeno Zakonom o zaštiti prirode u kategoriji park – šuma, a prostire se na površini od 87 ha. Prirodno je izletište uz Dravu i najatraktivnije šumsko područje u Varaždinskoj županiji karakteristično po izuzetnoj biološkoj raznolikosti sa 185 biljnih i 109 životinjskih vrsta. U južnom se dijelu park – šume nalazi skupina bijelih topola koja je zaštićena Zakonom o zaštiti prirode u kategoriji.³²

Prostori današnje šume još od 19. stoljeća predstavljaju glavno prirodno izletište građana Varaždina. Tijekom 20. stoljeća u ovim je šumskim prostorima posađeno raznovrsno alohtono drveće, koje je prostoru dalo i parkovna obilježja. Izgradnjom odvodnog kanala HE Varaždin područje šume je podijeljeno na dva dijela.

Slika 12. Dravska park šuma

Izvor: Priroda Varaždinske županije. (2019). Dravska park šuma. URL: <https://priroda-vz.hr/podrucja/dravska-suma/>. Pristupljeno: 04. rujna 2019.

³² Priroda Varaždinske županije. (2019). Dravska park šuma. URL: <https://priroda-vz.hr/podrucja/dravska-suma/>. Pristupljeno: 04. rujna 2019.

3.4. Varaždinsko groblje

Varaždinsko groblje ustanovljeno je 1773. godine, a od 1905. godine Herman Haller započeo je s njegovim uređenjem posadivši oko 7 000 čempresa, javora, jasena, crvene bukve, šimšira, magnolija i breza. Šišanjem tuja u geometrijski pravilna tijela groblje je poprimilo obilježja francuskog parka. Jedan od najvrjednijih spomenika na varaždinskom groblju je „Anđeo smrti“, djelo kipara Roberta Frangeša Mihanovića, koji simbolički prikazuje opraštanje živih od mrtvih. Uz ostale, posjetitelji bi trebali vidjeti i grobnicu – spomenik Vatroslavu Jagiću koji je svakodnevno ukrašen svježim cvijećem.³³

Slika 13. Anđeo smrti

Izvor: Priroda Varaždinske županije. (2019). Varaždinsko groblje. URL: <https://priroda-vz.hr/podrucja/varazdinsko-groblje/>. Pristupljeno: 04. rujna 2019.

³³ Priroda Varaždinske županije. (2019). Varaždinsko groblje. URL: <https://priroda-vz.hr/podrucja/varazdinsko-groblje/>. Pristupljeno: 04. rujna 2019.

Za razliku od drugih, Varaždinsko groblje stvarano vizionarskom dušom Hermana Hallera, nije samo počivalište mrtvih već izvanredan primjer parkovne arhitekture i spomenik prirode. Ono je za posjetitelja pravo odmorište u kompoziciji breza, cvijeća, trava i vitkih čempresa (tuja), u nježnoj igri svjetlosti i sjena.³⁴

Slika 14. Varaždinsko groblje

Izvor: Priroda Varaždinske županije. (2019). Varaždinsko groblje. URL: <https://priroda-vz.hr/podrucja/varazdinsko-groblje/>. Pristupljeno: 04. rujna 2019.

3.5. Parkovi i šetališta

Šetalište Vatroslava Jagića je iz 1838. godine. S manjim radovima uređenja javnog šetališta započeo je gradski fizik dr. Wilim Bernhard. Šetalište sredinom prošlog stoljeća dobiva današnji izgled u tzv. engleskom stilu. Izmjenjuju se gusti nasadi visokog drveća s otvorenim travnatim plohamama što osigurava igru svjetla i sjene, a daje i poseban tamnozeleni (crnogorica) i svijetlozeleni (bjelogorica) ugođaj.³⁵

³⁴ Priroda Varaždinske županije. (2019). Varaždinsko groblje. URL: <https://priroda-vz.hr/podrucja/varazdinsko-groblje/>. Pristupljeno: 04. rujna 2019.

³⁵ Turistička zajednica grada Varaždina. (2019). Groblje i parkovi. URL: <http://www.tourism-varazdin.hr/groblje-i-parkovi/>. Pristupljeno: 04. rujna 2019.

Od autohtonog drveća posebno se ističe bjelogorica, poput: gorskog javora, divljeg kestena, klena, breza i graba. Od uresnog drveća tu su: crvenolistna bukva, platane, drvored ginka, ukrasne šljive, koprivić, tulipanovac, katalpa, Judino drveće, magnolije, grimizni hrast i dr. Od crnogorice u Šetalištu treba istaći: domaću smreku, crni bor, bijeli bor, tisu kao i egzote: patisu, bor vajmutovac, čempresi, duglaziju i jedan primjerak mlade sekvoje te ukrasna smreka.³⁶

Slika 15. Šetalište Vatroslava Jagića

Izvor: Turistička zajednica grada Varaždina. (2019). Groblje i parkovi. URL: <http://www.tourism-varazdin.hr/groblje-i-parkovi/>. Pristupljeno: 04. rujna 2019.

³⁶ Isto.

Park Ivana Pavla II je najmlađi park u gradu i uređuje se od 2004. godine. Suvremenog je dizajna, a njegova specifičnost su interpretirane biljne vrste kojih nema drugdje u gradu te ima i edukativni karakter. Vodeni motiv imitacija je rijeke Drave, a korito je napravljeno od dravskog kamena.³⁷

Slika 16. Park Ivana Pavla II

Izvor: Turistička zajednica grada Varaždina. (2019). Groblje i parkovi. URL: <http://www.tourism-varazdin.hr/groblje-i-parkovi/>. Pristupljeno: 04. rujna 2019.

Štrosmajerovo šetalište se nalazi oko Starog grada gdje su sačuvani bedemi i opkopi koji su nekad zajedno s utvrdom činili neosvojivu cjelinu. Danas umjesto vojnika i stražara njima šecu posjetitelji i uživaju u vizuarama grada koje se s bedema mogu vidjeti.³⁸

³⁷ Isto.

³⁸ Isto.

Slika 17. Štrosmajerovo šetalište

Izvor: Turistička zajednica grada Varaždina. (2019). Groblje i parkovi. URL: <http://www.tourism-varazdin.hr/groblje-i-parkovi/>. Pristupljeno: 04. rujna 2019.

3.6. Znamenite kuće

Na popisu značajnijih kuća i vila nezaobilazna je kuća Ritz – Friedrich smještena na uglu Trga kralja Tomislava, glavnoga varaždinskog trga, i Franjevačkoga trga. Kuća se ubraja među najznačajnije objekte grada iz 16. stoljeća. Vila Müller-Bedeković, izgrađena nasuprot gradskome perivoju, važan je primjer klasicističke arhitekture sa skladnim stupovima i zavojitim stubama s obje strane objekta. U njoj je trenutno smješten Odjel za djecu i stranu literaturu Gradske knjižnice. U užoj gradskoj jezgri od velike je važnosti i rodna kuća Ivana Padovca, poznatoga varaždinskog skladatelja i gitarista, iz 18. stoljeća. Njezinim se prostorima trenutno koriste Turistička zajednica grada Varaždina te Turistički informativni centar.³⁹

³⁹ Gotal L. (2014). Kulturno značenje grada Varaždina. Radovi Zavoda za znanstveni rad HAZU Varaždin. str. 576.

4. Sakralni objekti u Varaždinu

Svojim se izgledom u prostoru stare gradske jezgre, ali i izvan nje, ističu sakralni objekti zbog kojih Varaždin zaslužuje epitet grada zvonika. Među njima posebnu pozornost posvećujem nekima od njih.

4.1. Varaždinska katedrala

Crkva posvećena Uznesenju Blažene Djevice Marije središnji je dio isusovačkog kompleksa sastavljenog od gimnazije, konvikta i same crkve. Cijeli je kompleks izgrađen u 17. stoljeću. Arhitekt crkve bio je Juraj Matoti, a gradnja je započela 1642. godine. Dovršena je 1656. godine kada je i posvećena. Zvonik s karakterističnom lukovicom na vrhu, dovršen je dvadeset godina poslije crkve. Konačni je izgled crkva dobila u 18. stoljeću. Nakon isusovaca crkvu preuzimaju pavlini, pa Čazmanski kaptol, a 1997. godine postala je katedrala novoosnovane Varaždinske biskupije. U Katedrali se već tradicionalno održava festival barokne glazbe, poznatiji kao Varaždinske barokne večeri. Pročelje crkve je razvedeno u obliku trijumfalnog luka sa stupovima, zabatom i nišama. U središnjoj niši je kip Marije nastao u 17. stoljeću. Ispod niše je grb obitelji Drašković, glavnih donatora isusovačkog reda i crkve. Glavni oltar najveći je u Varaždinu.⁴⁰

4.2. Crkva Svetog Nikole

Na temeljima romaničko – gotičke crkve sagrađena je 1761. godine barokna župna crkva Sv. Nikole posvećena zaštitniku grada Varaždina sv. Nikoli. Jedinstveni gotički toranj neuobičajen za kontinentalnu Hrvatsku ima uzidani grb grada Varaždina iz 1464. godine. Iznad njega nalazi se ostatak nekadašnje crkve sa zanimljivim detaljem – kamenom medvjedicom. Nekad je na vrhu tornja bila ograda i postojalo je organizirano dežuranje protiv požara. U niši tornja nalazi se kip sv. Florijana, toliko često prisutan u Varaždinu. Crkva ima gotički zvonik iz 1494. godine.⁴¹

⁴⁰ Isto, str. 577.

⁴¹ Isto.

4.3. Kapucinska crkva

Gradnja Kapucinske crkve započela je 1701. godine, a završena je i posvećena Presvetom Trojstvu 1705. godine. Kapucinska crkva i samostan sagrađeni su u strogom i jednostavnom stilu, tipičnom za kapucinske redovničke crkve. Sačuvan je i mali drveni tornjić.

4.4. Crkva Rođenja Isusovog

Uršulinke grade 1707. godine skladnu crkvu, a ubrzo otvaraju prvu školu za djevojčice. Najljepši varaždinski toranj, onaj uršulinski, sagrađen je 1726. godine. Crkva je posvećena rođenju Isusovom.

4.5. Crkva Svetog Florijana

Zbog brojnih požara Varaždinci su već 1669. godine izvan gradskih bedema podigli zavjetnu Crkvu svetom Florijanu, zaštitniku od požara. Uništena u velikom požaru, današnji izgled dobiva pregradnjom u stilu rokoka 1777. godine te se odlikuje izuzetno skladnim pročeljem.⁴²

4.6. Franjevačka crkva

Gradnja franjevačke crkve započela je 1650. a crkva je posvećena 1657. godine, sa svim značajkama ranobarokne arhitekture i s tlocrtnim sličnostima s franjevačkom crkvom u Beču. Graditelj je Peter Rabba iz Graza. Crkva ima najviši toranj u gradu 54,5 metara. Posebnu umjetničku atrakciju ove crkve predstavlja propovjedaonica koja je remek djelo manirizma, bogate ornamentike i redom skulptura koje predstavljaju apostole i franjevce. Propovjedaonica je nastala u drugoj polovici 17. stoljeća. Pokraj samostana se nalazi zgrada u čijem prizemlju je nekadašnja franjevačka apoteka čije svodove je oslikao najpoznatiji barokni slikar u Hrvatskoj, pavlin Ivan Ranger. Na južnom zidu crkve nalazi se sunčev sat koji za sunčanog dana

⁴² Isto.

pokazuje točno vrijeme. No valja uzeti u obzir da je tijekom ljetnih mjeseci sat pomaknut jedan sat unaprijed.⁴³

4.7. Crkva Svetog Vida

Crkva Sv. Vida jedna je od najstarijih u gradu. Navodno je postojala kao župna crkva još u 13. stoljeću. Današnji izgled dobila je 1779. godine jer je prethodna stradala u požaru. Oko crkve, a i u njezinoj kripti bilo je groblje. Zadnji ukop izvršen je 1839. godine.⁴⁴

4.8. Crkva Dobrog Pastira

Ova crkva najmlađa je varaždinska crkva posvećana 2007. godine. Krase ju monumentalni kipovi, rad akademskog kipara varaždinca Nikole Šanjeka. Svi kipovi izrađeni su od reparaturnog kamena, tzv. vincita. Kamen je uzet iz okolice Varaždina kako bi ostao u istom podneblju i tako zadržao kvalitetu. Kip Dobroga Pastira postavljen je u svetištu iza oltara, visok je 7,15 m, zajedno s postoljem čak 9,15 m, a teži oko 30 tona. Cijela unutrašnjost crkve zamišljena je kao čovjekov životni put.⁴⁵

⁴³ Isto.

⁴⁴ Isto.

⁴⁵ Isto.

5. Zaključak

Zbog geografskog položaja, povijesnog razvitka i gospodarskog razvoja, Varaždin je bazično destinacija kulturnog turizma. Turizam se u Varaždinu temelji na tradiciji, kulturi i očuvanju kulturne baštine, kao i na prirodnim ljepotama i sadržajima za zabavu i slobodno vrijeme. Neka od najpoznatijih tradicionalnih jela i pića su varaždinski klipici, štrukli, zlevke, purica s mlincima, varaždinsko kiselo zelje, hajdina kaša, krvavice, čvarci, svježi kravljji sir, bućino ulje, medica, žganica i vino.

Najveća znamenitost Varaždina je Stari grad. Nalazi se na sjeverozapadnom obodu gradske jezgre, a danas je u njoj smješten Gradski muzej Varaždin. Tvrđava se prvi put spominje u 12. stoljeću i vjeruje se da je tada bila sjedište varaždinskih župana.

U povijesnoj jezgri Varaždina nalazi se i niz plemićkih palača iz baroknog doba. Palače se grade od druge polovice 17. stoljeća sve do početka 19. stoljeća, a podižu ih hrvatske ili udomaćene plemićke obitelji stranog podrijetla. Na glavnom gradskom trgu smještena je palača grofova Drašković, čije je postojanje na tom mjestu zabilježeno još u 16. stoljeću, dok današnja zgrada potječe iz 18. stoljeća. Do nje se nekoć pružala palača Czindery, a s druge strane trga biskupska palača, no obje su srušene krajem 19. stoljeća. Središnja zgrada trga je gradska vijećnica koja je građena u 15. stoljeću, ali je obnovom pročelja dobila svoj današnji izgled. Na Franjevačkom trgu nalazi se poznata palača Patačić u kojoj se odvijao bogat društveni život jer su grof Franjo Patačić i njegova žena Katarina ondje organizirali plesove i kazališne predstave. Na istom se trgu, na sjevernoj strani, nalazi palača Herzer u stilu kasnobaroknog klasicizma. Zanimljivo je da palaču Herzer nisu podigli plemići već gradski poštar Franjo Herzer koji se obogatio novcem dobivenim na lutriji. No, ubrzo je bankrotirao pa mu je palača oduzeta. Na Stančićevu trgu, pred nekadašnjim ulazom u Stari grad, nalazi se palača Prašinski-Sermage karakteristična po šarenom pročelju s crno-crvenim medaljonima te raskošnim kamenim stubištem na začelju.

Izvan gradskih zidina, a danas na rubu gradske jezgre, podignuto je nekoliko palača vrlo ambicioznog arhitektonskog rješenja. Iz šezdesetih godina potječe palača Erdödy na Kapucinskom trgu, s pročeljem u duhu rokokoja. S južne je strane gradske jezgre,

u Zagrebačkoj ulici smještena palača Patačić – Puttar, koja je nastala spajanjem više gradskih kuća, a današnji je izgled dobila na prijelazu 18. u 19. stoljeće.

Vrlo lijepi spoj skulpture i hortikulture nudi ambijent gradskog groblja, nastalog prema projektu Hermanna Hallera u 19. stoljeću, a koje se smatra jednim od najljepših u Hrvatskoj

Crkveno graditeljstvo bilo je prisutno u srednjovjekovnom Varaždinu, no danas uglavnom nije sačuvano. Iz doba romanike potječu kameni ulomci pronađeni u današnjoj župnoj crkvi Svetog Nikole. Župna je crkva u srednjem vijeku bila glavna sakralna građevina Varaždina, a trg na kojem se nalazi glavni gradski trg. Značajna ostvarenja u baroknoj arhitekturi nastala su u 18. stoljeću, redovito od ruku domaćih majstora, ali stranoga podrijetla. Na samom početku stoljeća gradio se kapucinski samostan s crkvom.

Očuvana barokna urbana cjelina grada Varaždina bogata je spomeničkom i umjetničkom baštinom, šetnja ulicama grada otkriva spomenute brojne palače, vile, najstariju gradsku vijećnicu u Europi. Varaždin se gradio stoljećima i različiti stilski utjecaji, moda pojedinih povijesnih razdoblja, ali i želje investitora stvorile su zanimljiv i pomalo neobičan sklad flore i faune, mitskih životinja i neobičnih znakova na fasadama kuća i palača u povijesnoj jezgri.

S obzirom na povijest grada Varaždina može se zaključiti kako je grad Varaždin veliki potencijal za razvijanje turizma. Osim samih palača te kulturno povijesnih spomenika Varaždin ima i seoske turizme, groblje, parkove, crkve i kulturne događaje (poput Šancirfesta) na temelju kojih bi turizam mogao biti više razvijen od trenutnog.

Literatura

1. Balog, Z. (2013). Gradovi kontinentalne Hrvatske: Stil grada-tragovima identiteta hrvatskih gradova. Križevci. Veda.
2. Glazbena škola Varaždin. (2019). Palača Erdody Patačić. URL: <https://glazbena.hr/palaca-erdody/>. Pristupljeno: 02. rujna 2019.
3. Gotal L. (2014). Kulturno značenje grada Varaždina. Radovi Zavoda za znanstveni rad HAZU Varaždin.
4. Grad Varaždin (2019). Gospodarstvo. URL: <https://varazdin.hr/gospodarstvo/>. Pristupljeno: 28. kolovoza 2019.
5. Grad Varaždin. Povijest i gradski grb. URL: <https://varazdin.hr/povijest-gradski-grb/>. Pristupljeno 25. kolovoza 2019.
6. Grad Varaždin. (2019). Turizam. URL: <https://varazdin.hr/turizam/>. Pristupljeno: 30. kolovoza 2019.
7. KlikCup. (2019). Restorani Varaždin. URL: <https://www.klikcup.com/hr/restorani/hrvatska/varazdin>. Pristupljeno: 30. kolovoza 2019.
8. Kušen, E. (2012). Turistička atrakcijska osnova. Institut za turizam. Zagreb.
9. Palače Varaždina. (bez. d.). Palača Drašković. URL: <https://ajaz0707.wordpress.com/erdody/palaca-draskovic/>. Pristupljeno: 02. rujna 2019.
10. Palače Varaždina. (bez. d.). Palača Erdory. URL: <https://ajaz0707.wordpress.com/erdody/palaca-erdody/>. Pristupljeno: 02. rujna 2019.
11. Palače Varaždina. (bez. d.). Palača Herczer. URL: <https://ajaz0707.wordpress.com/erdody/palaca-herczer/>. Pristupljeno: 02. rujna 2019.
12. Palače Varaždina. (bez. d.). Palača Patačić. URL: <https://ajaz0707.wordpress.com/erdody/palaca-patacic/>. Pristupljeno: 02. rujna 2019.

13. Palače Varaždina. (bez. d.). Palača Patačić – Puttar. URL:
<https://ajaz0707.wordpress.com/erdody/patacic-puttar/>. Pristupljeno: 02. rujna 2019.
14. Palače Varaždina. (bez. d.). Palača Prašinski - Sermage. URL:
<https://ajaz0707.wordpress.com/erdody/prasinski-sermage/>. Pristupljeno: 02. rujna 2019.
15. Palače Varaždina. (bez. d.). Županijska palača. URL:
<https://ajaz0707.wordpress.com/erdody/zupanijska-palaca/>. Pristupljeno: 02. rujna 2019.
16. Pavličević, D. et al. (2004). Gradovi i općine Republike Hrvatske. Nakladničko trgovačko društvo Mato Lovrak d.o.o. Zagreb.
17. Priroda Varaždinske županije. (2019). Dravska park šuma. URL:
<https://priroda-vz.hr/podrucja/dravska-suma/>. Pristupljeno: 04. rujna 2019.
18. Turistička zajednica grada Varaždina. (2019). Groblje i parkovi. URL:
<http://www.tourism-varazdin.hr/groblje-i-parkovi/>. Pristupljeno: 04. rujna 2019.
19. Priroda Varaždinske županije. (2019). Varaždinsko groblje. URL:
<https://priroda-vz.hr/podrucja/varazdinsko-groblje/>. Pristupljeno: 04. rujna 2019.
20. Razvojna agencija Sjever DAN d.o.o. (2016). Strategija razvoja Grada Varaždina do 2020. godine. URL:
https://varazdin.hr/upload/2016/12/strategija_razvoja_grada_varazdina_d_o_2020_godine_584e471f6dd4f.pdf. Pristupljeno 30. Kolovoza 2019.
21. Turistička zajednica Grada Varaždina. (2019). Gastro. URL:
<https://www.tourism-varazdin.hr/gastro/>. Pristupljeno: 30. kolovoza 2019.
22. TZ Varaždinske županije. (2018). Stari grad Varaždin. URL:
<https://www.turizam-vzz.hr/istrazite/muzeji-i-zbirke/280-stari-grad-varazdin>. Pristupljeno: 30. kolovoza 2019.
23. URL: <https://zeljko-heimer-fame.from.hr/images/hr-vz-vz.gif>. Pristupljeno: 25. kolovoza 2019.

24. URL: <https://varazdin.hr/media/images/logo-big.png>. Pristupljeno: 25. kolovoza 2019.
25. Zajednica Hrvata u Republici Makedoniji, Ogranak Kumanovo. (2010). Stari grad Varaždin. URL: <https://www.zhrmku.org.mk/hrvatska-kulturna-bastina/stari-gradovi-ka%C5%A1teli/sjeverna-hrvatska/stari-grad-varazdin>. Pristupljeno: 30. kolovoza 2019

Popis slika

Slika 1. Grb Grada Varaždina	4
Slika 2. Zastava Grada Varaždina.....	5
Slika 3. Logotip Grada Varaždina	6
Slika 4. Stari grad Varaždin	12
Slika 5. Palača Drašković	14
Slika 6. Palača Patačić.....	15
Slika 7. Palača Prašinski – Sermage	16
Slika 8. Palača Herczer	17
Slika 9. Županijska palača	18
Slika 10. Palača Erdody	20
Slika 11. Palača Patačić – Puttar	21
Slika 12. Dravska park šuma.....	22
Slika 13. Anđeo smrti.....	23
Slika 14. Varaždinsko groblje	24
Slika 15. Šetalište Vatroslava Jagića	25
Slika 16. Park Ivana Pavla II	26
Slika 17. Štrosmajerovo šetalište.....	27